

Miscel·lània

Els nius de metralladores de Mataró

Adrián Cabezas Sánchez

GRIEGC (Grup de recerca i d'investigació d'espais de la Guerra Civil)
Correspondència: griegcequipo@gmail.com

<http://www.griegc.com/ca/2021/08/15/los-nidos-de-ametralladoras-de-mataro/>

Mataró era una important població fabril amb uns 28.804 habitants al 1936, dedicada la seva principal indústria al teixit de punt. La seva extensió era de més de dos milles en el sentit de la direcció de la via fèrria que passava a l'est, mentre que la carretera travessava la ciutat pel seu interior. Abans de la guerra tenia com guarnició un Regiment d'Artilleria, el Regiment d'Artilleria Lleugera nº8, dotat amb les peces de campanya més modernes que disposava l'Exèrcit espanyol, els obusos Vickers de 105/22 mm, model 1922. El Regiment estava organitzat en tres grups de 4 bateries amb 4 peces cadascuna, de les quals només dues tenien completa la seva dotació de soldats, mentre que la tercera disposava del seu material però sense la dotació humana.

El 19 de juliol de 1936, el Regiment d'Artilleria Lleugera nº8 de Mataró va donar suport a la sublevació militar, bàsicament per la influència dels seus caps. Però com que la rebel·lió finalment no va triomfar a Catalunya, els seus caps van acabar empresonats i les peces artilleres van sortir a l'agost de 1936 per anar al front d'Aragó, on van quedar repartides a varis llocs del front. A mitjans de 1937, a la caserna d'artilleria es va intentar tornar a organitzar un nou Regiment d'Artilleria, però va ensopegar amb la dificultat fonamental de que no es trobaven canons i es donava als nous reclutes una instrucció purament teòrica, ensenyant-los els quadres en que es representaven els canons [1].

En quant a les posicions defensives que es van construir a la ciutat en previsió d'un desembarcament de tropes franquistes, un oficial anglès que va poder observar totes les fortificacions del litoral català durant la primavera de 1937, deia que aquestes eren força acceptables dintre del que es pretenia en aquesta costa. Afegia en canvi, que tant les trinxeres com els nius estaven fets amb relativa parsimònia, ja que només es comptaven a la primavera del 1937 sis nius de metralladores; completant la defensa una bateria que es trobava instal·lada en una elevació pròxima a Cabrera de Mar.

D'una altra banda, segons un informe d'espionatge franquista sense data, es citaven moltes més posicions defensives, situades entre Llanereres i Mataró:

- Niu per dos metralladores passada la Finca Blaumar.
- Niu de metralladores a la desembocadura de la riera de Casa Blanca.
- Niu de metralladores a les proximitats del km 31 de la via fèrria, darrera d'una caseta de banys i davant d'una bòbila.
- Casamata de formigó armat amb murs d'un metre de gruixut i sostre d'1,50 metres al marge dret de la Riera de Sant Simó i a l'esquerra del ferrocarril, a l'angle que formava aquest amb aquella, podent batre des del seu interior per l'única espitllera que tenia la casamata la carretera general de França, sent aquesta la casamata més resistent de totes les anomenades anteriorment.
- Niu de metralladores a l'altre costat de la via on es trobava la casamata anterior a la platja, dissimulat amb molta runa i carbonissa, amb dos emplaçaments per metralladores i trinxera activa entre ells, així com varies trinxeres de comunicació cobertes.

- Niu de metralladores immediat a les andanes de l'estació de Mataró (costat Llavaneres en un petit turó de carbonissa).
- Niu de metralladores al final de l'estació de mercaderies, a l'extrem del muret que pel costat del mar tancava l'estació.
- Niu de metralladores per una sola metralladora a la desembocadura, marge esquerra, de la riera d'Argentona.
- Dos nius més per una sola metralladora cadascun, situats al costat de mar del pont de la carretera general de França sobre la riera d'Argentona [2].

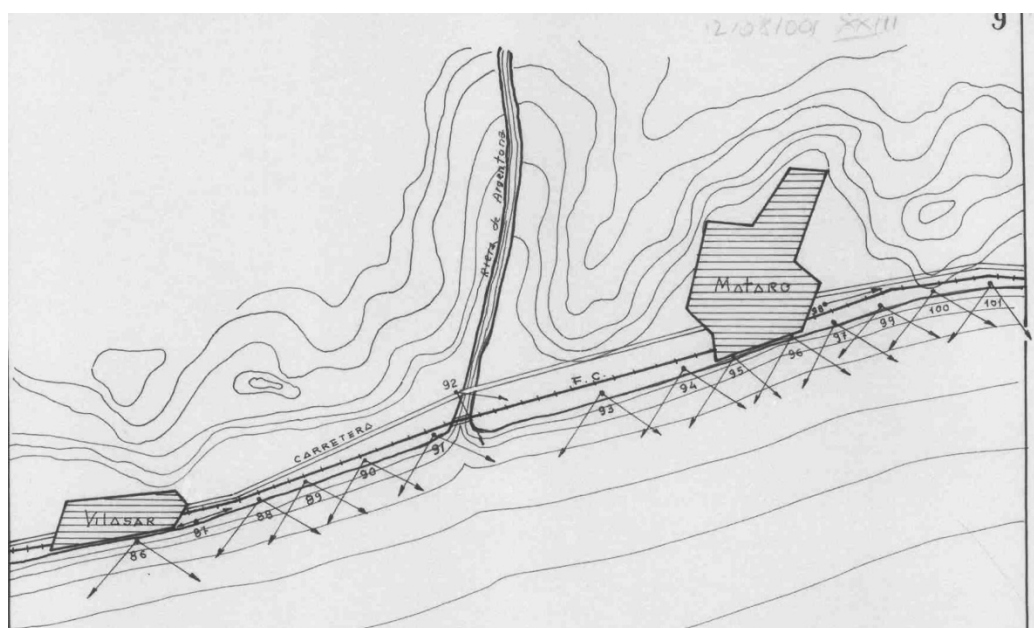
Respecte a la construcció d'aquestes obres de defensa, tot i que ben aviat van començar les obres de les posicions defensives, sembla ser que es van iniciar el 14 de novembre de 1936, però aquestes es farien amb relativa calma. D'aquí que per exemple s'entén que fos publicat al diari *Defensa de Mataró* els dies 24, 25 i 26 de febrer de 1937 una nota informant sobre la importància del Treball Voluntari. I és que la Conselleria de Defensa demanava a tots els ciutadans (homes, dones, joves) que s'inscrivissin al Treball Voluntari, ja que calien bones trinxeres i fortificacions per deixar la ciutat ben defensada. A més a més la nota afegia que els altres pobles del Maresme ja ho tenien fet pràcticament, i posava èmfasi en la rapidesa que s'havia de realitzar. La nota finalitzava dient que tots els voluntaris es podien apuntar tant a les seus dels partits polítics, sindicats, Conselleria de Defensa i Secretaria de l'Ajuntament, i venia signada pel Conseller de Defensa de Mataró, Jaume Roig [3]. Pocs dies després, el dia 1 de març una nota publicada al mateix diari informava a tots els propietaris de barraques de fusta instal·lades a la platja que fossin retirades en el breu espai possible de temps, ja que del contrari serien retirades per la Conselleria de Defensa [4].

La necessitat de defensar la costa va ser un tema constant i en aquest diari encara es publicarien algunes notes més referent aquest fet. Així el dia 8 d'abril de 1937 es publicava una nota a la portada amb el títol *La defensa de la costa*, que parlava de com el Govern de la Generalitat ja pensava en aquest tema, però que calia més col·laboració per part del Ajuntaments. En aquesta nota també es deia que era imprescindible construir un camp d'aviació per protegir la costa i sobretot les fàbriques existents a la zona [5].

Els franquistes per la seva banda, gràcies als seus agents, van aconseguir alguna que altre informació relativa a les construccions defensives realitzades a la població. Així per exemple, la nota d'un agent franquista el 30 d'abril de 1937 s'informava que en un mur de contenció que existia davant de l'estació de ferrocarril i al costat del mar s'havia tret una mica de terra de la part de darrere per aparentar una trinxera i continuaven les trinxeres al llarg de la platja, però cobertes de sorra sobre sostres format per troncs de pi i brancatge [6].

La darrera notícia que es tindria sobre les fortificacions de costa de Mataró, tot i que en aquest cas en l'àmbit republicà seria una notícia publicada un any després al diari Llibertat de Mataró. Aquesta informava que els dies 29 i 30 d'abril de 1938 es realitzarien pràctiques de tir a la Riera de Sant Simó de 9 a 13 hores tal i com segons comunicaria el Comandant Militar de Mataró; unes pràctiques relacionades amb la defensa de costes [7].

D'una altra banda, un informe de l'exèrcit ja a la postguerra, sobre els anys 40, recollia que Mataró comptava amb fins a deu nius de metralladores, tenint pràcticament tots ells les mateixes característiques (construïts de formigó i camuflats, amb dos espitlleres per fusellers) [8]. Segons un plànol dels anys 40, el qual utilitzarem seguint la relació numèrica corresponent, hi havia 10 nius de metralladores a Mataró. (Els dos primers d'aquesta relació pertanyen al terme municipal de Vilassar de Mar, la resta a Mataró):

- (nº91). Niu de metralladores situat al marge dret de la desembocadura de la riera d'Argentona, a la costa (Situat al terme municipal de Vilassar de Mar)
- (nº92). Niu de metralladores igual a l'anterior, situat al marge dret de la riera d'Argentona, situat cap a l'interior al pont de la carretera de Mataró. Batia el cabal de la riera (nº92).
- (nº93). Niu de metralladores situat a 1.500 metres del primer niu d'aquesta relació (el nº91).
- (nº94). Niu de metralladores situat a 800 metres de l'anterior.
- (nº95). Niu de metralladores situat a 500 metres de l'anterior.
- (nº96). Niu de metralladores situat a 500 metres de l'anterior.
- (nº97). Niu de metralladores situat a 400 metres de l'anterior.

- (nº98). Niu de metralladores amb una sola espitllera, de formigó. Batia amb foc de front la carretera de França i el ferrocarril, situat enmig de les dos i a tan sols 200 metres de l'anterior niu.
- (nº99). Niu de metralladores situat a 500 metres de l'anterior que estava al litoral, (en aquest cas fa referència a la seva situació respecte al nº97).
- (nº100). Niu de metralladores situat a 500 metres de l'anterior.
- (nº101). Niu de metralladores situat a 600 metres de l'anterior.
- (nº102). Niu de metralladores situat a 500 metres de l'anterior.

Referències

1. AGMAV, C.2451, Cp.1/32.
2. AGMAV, C.2491, Cp.12 /129.
3. *Defensa*, 24, 25 i 26 de febrer de 1937.
4. *Defensa*, 1 de març de 1937.
5. *Defensa*, 8 d'abril de 1937.
6. AGMAV, C.2888, Cp.20, D. 58.
7. *Llibertat*, 28 abril de 1938.
8. CLARA, J. (2012): *Els búnquers de la costa catalana. Patrimoni militar en temps de guerra (1936-1939)*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, Apèndix IV. Pàgs 146-151.

Autoria: El present treball ha estat conceptualitzat i escrit per Adrián Cabezas Sánchez. L'autora ha llegit i està d'acord amb la present versió del manuscrit.

Conflictes d'interès: L'autora declara no tenir cap conflicte d'interès.

Copyright: © 2022 de l'autora. Presentat per a una possible publicació d'accés obert sota els termes i condicions de la llicència Creative Commons Attribution (CC BY) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).